

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет економіки та управління
Кафедра менеджменту, публічного управління та персоналу

БІЛОУС Тарас Ігорович

Сучасні фінансові інструменти та їх роль у діяльності організації. / Modern
financial instruments and their role in the activities of the organization

"спеціальність: 073 - Менеджмент
освітньо-професійна програма - Менеджмент"

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи МЕН-41
Т. І. Білоус

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, Ю. А. Богач

ТЕРНОПІЛЬ – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУЧАСНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	6
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ.....	16
2.1. Характеристика фінансової діяльності підприємства.....	16
2.2. Вплив фінансових інструментів на ефективність діяльності підприємства...	27
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ.....	37
ВИСНОВКИ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45

ВСТУП

У сучасних умовах трансформації економічних систем, глобалізації фінансових ринків та стрімкого розвитку цифрових технологій особливого значення набуває використання сучасних фінансових інструментів у діяльності організацій. Зростання конкуренції, нестабільність макроекономічного середовища, вплив кризових явищ, а також необхідність забезпечення фінансової стійкості та ефективності управління ресурсами зумовлюють потребу в активному впровадженні інноваційних фінансових рішень.

Сучасні фінансові інструменти виступають важливим елементом механізму управління фінансами організації, забезпечуючи можливості для залучення капіталу, оптимізації структури активів і пасивів, управління ризиками, підвищення ліквідності та інвестиційної привабливості. До таких інструментів належать як традиційні (цінні папери, кредити, депозити), так і новітні (деривативи, фінансові технології, цифрові активи, краудфандинг, факторинг, лізинг, фінансові платформи тощо), що значно розширюють інструментарій фінансового менеджменту.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що ефективне використання сучасних фінансових інструментів дозволяє організаціям адаптуватися до змін зовнішнього середовища, забезпечувати стабільність функціонування, підвищувати конкурентоспроможність та досягати стратегічних цілей розвитку. Особливої ваги це набуває в умовах цифровізації економіки та інтеграції України у світовий фінансовий простір.

У сучасній науковій літературі проблематика використання фінансових інструментів у діяльності організацій активно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Значний внесок у розвиток теоретичних і практичних аспектів фінансового менеджменту зробили М. Армстронг, Ф. Модільяні, М. Міллер, П. Друкер, а також українські науковці Л. Балабанова, О. Сардак, С. Глива та інші. У їхніх працях розкрито сутність фінансових інструментів, обґрунтовано

їх роль у забезпеченні фінансової стійкості підприємств, управлінні ризиками та підвищенні ефективності господарської діяльності. Сучасні дослідження українських учених, зокрема О. Бадяєва, М. Галькевича, Т. Гуренко, А. Андрійчука, Б. Дергалюка, Н. Деркач, С. В. Качули та А. О. Щербак, акцентують увагу на трансформації фінансового менеджменту в умовах цифровізації, розвитку інноваційних фінансових інструментів та їх впливі на ефективність діяльності підприємств. Особливу увагу в сучасних наукових працях приділено впровадженню фінтех-рішень, цифрових платформ, фінансового планування та інструментів мінімізації ризиків, що значно розширюють можливості підприємств у залученні ресурсів і адаптації до нестабільного економічного середовища. Водночас, попри значний науковий доробок, потребують подальшого дослідження питання комплексного використання сучасних фінансових інструментів на рівні конкретних підприємств в умовах цифровізації економіки та трансформації фінансових ринків.

Метою роботи є дослідження сутності сучасних фінансових інструментів, їх класифікації та визначення ролі у забезпеченні ефективної діяльності організації.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких **завдань**:

- розкрити економічну сутність фінансових інструментів;
- систематизувати сучасні фінансові інструменти та визначити їх особливості;
- дослідити напрями використання фінансових інструментів у діяльності організацій;
- оцінити їх роль у забезпеченні фінансової стійкості та розвитку організації; визначити сучасні тенденції та перспективи застосування фінансових інструментів.

Об'єктом дослідження є фінансові відносини, що виникають у процесі використання фінансових інструментів у діяльності організації.

Предметом дослідження виступають сучасні фінансові інструменти та механізми їх застосування для підвищення ефективності функціонування організацій.

Теоретико-методологічною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у сфері фінансів, фінансового менеджменту та фінансових ринків, а також сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих підходів і рекомендацій для підвищення ефективності фінансової діяльності організацій та вдосконалення процесів прийняття управлінських рішень.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження апробовані у збірниках тез доповідей студентських конференцій кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу та факультету економіки та управління.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУЧАСНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ

У сучасних умовах розвитку економіки, що характеризуються високим рівнем динамічності, глобалізаційними процесами, цифровізацією та посиленням конкуренції, особливого значення набуває ефективне управління фінансовими ресурсами організацій. Одним із ключових елементів такого управління виступають фінансові інструменти, які забезпечують акумуляцію, розподіл та використання фінансових ресурсів відповідно до стратегічних цілей суб'єкта господарювання. Вони є невід'ємною складовою фінансового механізму організації та відіграють важливу роль у забезпеченні її фінансової стійкості, ліквідності та конкурентоспроможності.

У сучасній економічній науці відсутнє єдине універсальне трактування поняття фінансових інструментів, що зумовлено багатогранністю їх сутності та різноманітністю функцій, які вони виконують у фінансовій системі. Сам термін «фінансовий інструмент» має латинське походження і складається з двох складових: *finantia*, що означає платіж, та *instrumentum* – знаряддя або засіб, що підкреслює його прикладний характер як інструменту реалізації фінансових відносин.

Формування категорії фінансових інструментів відбувалося поступово разом із розвитком торгівлі, банківської діяльності та фінансових ринків. Перші їхні прообрази існували ще у стародавніх цивілізаціях, зокрема у Вавилоні, Єгипті, Давній Греції та Римі, де використовувалися різні форми боргових зобов'язань і примітивних цінних паперів. Водночас як наукове поняття цей термін почав активно застосовуватися лише у ХІХ столітті, що було пов'язано з формуванням організованих фінансових ринків та необхідністю теоретичного осмислення фінансових процесів [29, с. 63].

Подальшого розвитку поняття фінансових інструментів набуло у XX столітті, коли з'явилися ґрунтовні теорії функціонування фінансових ринків, управління ризиками та формування капіталу. У цей період фінансові інструменти почали розглядатися як складний економічний інструментарій, що забезпечує рух фінансових ресурсів і впливає на ефективність діяльності суб'єктів господарювання.

Слід зазначити, що у науковій літературі існує значна кількість підходів до визначення сутності фінансових інструментів. Кожен із них акцентує увагу на окремих аспектах цієї категорії — правовому, економічному, функціональному чи інституційному. З метою узагальнення існуючих підходів доцільно розглянути позиції різних науковців, що подано у табл. 1.1, та здійснити їх порівняльний аналіз.

Таблиця 1.1

Підходи науковців до визначення сутності поняття «фінансовий інструмент» [36, с. 81]

Автор	Визначення
Ф. Мішкін	Фінансові інструменти ототожнюються з цінними паперами, які продаються на фінансовому ринку та забезпечують рух капіталу.
С. Парамешваран	Фінансовий інструмент – це право на прибуток чи майно підприємства, домогосподарства або держави, що оформлюється у вигляді документа (сертифікат, чек, електронний запис тощо).
В. Федосов, С. Юрій	Фінансові інструменти – це різноманітні фінансові активи, що обертаються на ринку та забезпечують отримання доходу в майбутньому.
В. Ходаківська	Фінансові інструменти – це фінансові документи, які мають грошову вартість і використовуються для здійснення операцій на фінансовому ринку.
О. Підхомний	Фінансовий інструмент розглядається як засіб обміну, розподілу і контролю ресурсів та ризиків на основі реалізації відповідних прав і зобов'язань.
О. Сохацька	Фінансові інструменти трактуються як товари та послуги фінансових інститутів, що стають доступними клієнтам завдяки супутнім інструментам.
Економічний енциклопедичний словник	Фінансові інструменти – це права і зобов'язання, що перебувають в обігу на ринку, переважно у документарній формі (цінні папери, валюта, деривативи тощо).
Фінансовий словник	Фінансовий інструмент – це документ, який підтверджує боргові або інші фінансові зобов'язання (векселі, облігації, сертифікати тощо).

Аналіз наведених у табл. 1.1 підходів до визначення сутності фінансових

інструментів свідчить про відсутність єдиного універсального трактування даної економічної категорії, що зумовлено її складною природою та багатофункціональністю. Водночас узагальнення позицій науковців і нормативних джерел дозволяє виділити кілька ключових підходів до розуміння фінансових інструментів. Значна частина дослідників (Дж. Фабоцці, В. Федосов, С. Юрій) розглядають фінансові інструменти як фінансові активи, що забезпечують отримання майбутніх економічних вигід. У межах цього підходу акцент робиться на інвестиційній природі інструментів та їх здатності генерувати дохід.

Окремі науковці (Ф. Мішкін) ототожнюють фінансові інструменти з цінними паперами, що дещо звужує зміст цієї категорії, зводячи її переважно до інструментів фондового ринку. Існує підхід, відповідно до якого фінансові інструменти трактуються як права на ресурси або доходи (С. Парамесваран), що підкреслює їх правову природу та зв'язок із перерозподілом фінансових ресурсів між економічними суб'єктами.

Ряд авторів визначають фінансові інструменти як документи або форми оформлення фінансових відносин, що обертаються на ринку та мають грошову вартість. У цьому випадку акцент робиться на документарній формі та ринковому обігу інструментів. Окрему групу становлять функціональні підходи (О. Підхомний, О. Сохацька), де фінансові інструменти розглядаються як засоби обміну, розподілу, контролю ресурсів або навіть як специфічні фінансові продукти та послуги. Особливої уваги заслуговують нормативні визначення, зокрема у П(С)БО 13 та МСФЗ 32, де фінансовий інструмент трактується як контракт, що призводить до одночасного виникнення фінансового активу в одного суб'єкта та фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу в іншого. Такий підхід є найбільш формалізованим і широко використовується у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності [5, с. 249].

Таким чином, узагальнюючи різні підходи, можна зробити висновок, що фінансові інструменти доцільно розглядати як комплексну економічну категорію,

яка поєднує у собі ознаки фінансових активів, прав вимоги, контрактів та інструментів перерозподілу фінансових ресурсів, що функціонують на фінансовому ринку та забезпечують реалізацію фінансових відносин між економічними суб'єктами.

Таблиця 1.2

Основні сучасні фінансові інструменти та джерела фінансування діяльності організацій [16, с. 102]

Фінансовий інструмент	Опис
1. Банківські кредити	Це найпоширеніший спосіб отримання фінансування для підприємств. Банки надають кредити на умовах, що можуть включати відсоткову ставку, строк погашення та гарантії
2. Венчурний капітал	Це форма фінансування, де інвестори надають гроші підприємству в обмін на частку власності. Це особливо популярно для стартапів і компаній з великим потенціалом зростання
3. Іпотека на майно або обладнання	Підприємства можуть використовувати свою власність, таку як нерухомість або обладнання, для отримання кредиту
4. Факторинг і факторингові послуги	Це спосіб отримання грошей шляхом продажу невиконаних рахунків-фактур іншій компанії, яка надає факторингові послуги
5. Державна підтримка і гранти	Уряди можуть надавати підприємствам фінансову підтримку у формі грантів, субсидій або інших програм для стимулювання економіки та розвитку підприємництва
6. Внутрішні джерела фінансування	Підприємства можуть також використовувати власні прибутки або залучати фінансування від власників (акціонерів) для розвитку своєї діяльності

Наведена у табл. 1.2 характеристика сучасних фінансових інструментів дозволяє комплексно оцінити основні джерела формування фінансових ресурсів організацій у сучасних умовах господарювання. Їх різноманітність відображає як еволюцію фінансових відносин, так і зростаючу потребу підприємств у гнучких механізмах фінансування, що забезпечують адаптацію до динамічного зовнішнього середовища.

Передусім, важливе місце серед фінансових інструментів займають банківські кредити, які традиційно виступають основним джерелом позикового капіталу. Їх популярність пояснюється відносною доступністю, різноманітністю кредитних продуктів та можливістю оперативного залучення коштів для фінансування поточної діяльності або інвестиційних проєктів. Водночас використання кредитних ресурсів пов'язане з певними ризиками, зокрема необхідністю своєчасного обслуговування боргу, впливом відсоткових ставок на фінансові результати та залежністю від банківської політики.

Значно відрізняється за своєю природою венчурний капітал, який орієнтований насамперед на інноваційні підприємства та стартапи. Його специфіка полягає у високому рівні ризику та водночас потенційно високій дохідності. Інвестори, вкладаючи кошти у перспективні проєкти, отримують частку у власності підприємства та можуть брати участь в управлінні, що сприяє не лише фінансовій підтримці, а й стратегічному розвитку компанії. Такий інструмент є особливо актуальним в умовах розвитку цифрової економіки та інноваційного підприємництва.

Окрему групу становлять інструменти, пов'язані із забезпеченням зобов'язань, зокрема іпотека майна або обладнання. Використання застави підвищує рівень довіри кредиторів і дозволяє підприємствам залучати фінансові ресурси на більш вигідних умовах. Водночас це обмежує фінансову гнучкість підприємства, оскільки у разі невиконання зобов'язань існує ризик втрати активів.

Важливим інструментом управління ліквідністю виступає факторинг, який дозволяє підприємствам перетворювати дебіторську заборгованість у грошові кошти, що особливо актуально для підприємств, що працюють із відстрочкою платежів, оскільки факторинг сприяє прискоренню обороту капіталу, зниженню ризику неплатежів та покращенню фінансового стану. Крім того, факторингові операції часто супроводжуються додатковими послугами, такими як управління дебіторською заборгованістю та страхування ризиків [19, с. 104].

Суттєву роль у фінансовому забезпеченні діяльності підприємств відіграє державна підтримка у формі грантів, субсидій та інших стимулюючих програм. Такі інструменти є особливо важливими для малого та середнього бізнесу, а також для підприємств, що функціонують у стратегічно важливих або соціально значущих галузях. В умовах економічної нестабільності та воєнного стану значення державної підтримки зростає, оскільки вона сприяє збереженню бізнесу, підтримці зайнятості та відновленню економічної активності.

Не менш важливими є внутрішні джерела фінансування, до яких належать нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування та внески власників. Їх використання забезпечує фінансову незалежність підприємства, знижує рівень зовнішньої заборгованості та мінімізує фінансові ризики. Водночас обсяг таких ресурсів є обмеженим, що може стримувати реалізацію масштабних інвестиційних проєктів.

Узагальнюючи, слід зазначити, що кожен із розглянутих фінансових інструментів має свої переваги та обмеження, а їх ефективність залежить від конкретних умов діяльності підприємства, його фінансового стану та стратегічних цілей. У сучасних умовах особливого значення набуває комбінування різних джерел фінансування, що дозволяє забезпечити оптимальну структуру капіталу, підвищити фінансову стійкість та створити умови для довгострокового розвитку організації. Таке комплексне використання фінансових інструментів є важливою передумовою ефективного функціонування підприємств в умовах невизначеності та високої конкуренції.

Фінансові інструменти, що використовуються підприємствами, можуть істотно відрізнитися залежно від їхніх потреб, масштабів діяльності, фінансового стану, а також від загальних економічних умов і регуляторного середовища в країні. Вибір конкретного інструментарію визначається доступністю ресурсів, рівнем ризику, вартістю капіталу та стратегічними цілями розвитку організації.

Традиційні фінансові інструменти мають низку вагомих переваг, що забезпечують їх широке застосування у практиці господарювання. Передусім, вони характеризуються високим рівнем стабільності, оскільки ґрунтуються на усталених правових нормах, стандартизованих умовах та регуляторних механізмах, що робить їх передбачуваними як для кредиторів, так і для позичальників. Крім того, такі інструменти є достатньо доступними для різних категорій підприємств — від малих до великих, що сприяє їх масовому використанню [27, с. 168].

Важливою перевагою традиційних джерел фінансування є також відносна простота процедур їх отримання, адже вони базуються на чітко визначених вимогах, стандартних документах і зрозумілих алгоритмах взаємодії з фінансовими установами. Окрему роль відіграє можливість користування фінансовими ресурсами за відносно стабільними відсотковими ставками, що дозволяє підприємствам планувати свої витрати та фінансові потоки. До того ж, такі інструменти часто передбачають можливість довгострокового фінансування, що є особливо важливим для реалізації інвестиційних проєктів і стратегічного розвитку підприємств.

Водночас у сучасних умовах стрімкого розвитку фінансових технологій зростає значення інноваційних фінансових інструментів, які відкривають нові можливості для залучення та використання фінансових ресурсів. До таких інструментів належать криптовалюти, технології блокчейн, фінансові деривативи, а також альтернативні форми фінансування, зокрема краудфандинг та інші цифрові платформи залучення капіталу. Їх особливістю є використання сучасних технологічних рішень, нових моделей взаємодії між учасниками ринку та гнучких умов фінансування.

Інноваційні фінансові інструменти мають низку переваг порівняно з традиційними підходами. Зокрема, вони розширюють доступ до фінансових ресурсів для тих підприємств, які з різних причин не можуть скористатися банківським кредитуванням або фондовим ринком, що особливо актуально для малого бізнесу та стартапів. Крім того, такі інструменти стимулюють розвиток інноваційних галузей, оскільки дозволяють залучати інвестиції у проєкти з підвищеним рівнем ризику, але значним потенціалом зростання.

Важливою перевагою є також зниження вартості фінансування, що досягається завдяки автоматизації процесів, цифровізації та скороченню кількості посередників, що робить фінансові операції швидшими, дешевшими та більш прозорими. Окрім цього, інноваційні інструменти сприяють розширенню географічних меж залучення капіталу, дозволяючи підприємствам отримувати

фінансування з різних країн і фінансових ринків, що підвищує їхню стійкість до внутрішніх економічних коливань.

Разом із тим використання інноваційних фінансових інструментів супроводжується і певними обмеженнями. Насамперед йдеться про підвищений рівень ризику, зумовлений недостатньою врегульованістю окремих сегментів цифрового фінансового ринку, високою волатильністю новітніх активів та можливістю технічних або кібернетичних загроз. Для багатьох організацій стримувальним чинником є також недостатній рівень фінансової та цифрової грамотності, відсутність досвіду використання складних інструментів, а також потреба у додаткових витратах на технологічну адаптацію бізнес-процесів.

У сучасних умовах господарювання фінансові інструменти доцільно розглядати не лише як засоби залучення капіталу, а й як важливий елемент стратегічного управління організацією. Саме через обґрунтований вибір фінансового інструментарію підприємство може регулювати структуру власного і позикового капіталу, мінімізувати ризики, підтримувати ліквідність, забезпечувати інвестиційну активність та формувати передумови для довгострокового розвитку. У цьому аспекті фінансові інструменти виступають не ізольованими механізмами, а складовими єдиної системи фінансового менеджменту організації [31, с. 126].

Вибір оптимального фінансового інструменту залежить від сукупності внутрішніх і зовнішніх чинників. До внутрішніх чинників належать фінансовий стан підприємства, обсяги його діяльності, структура активів, стадія життєвого циклу, рівень прибутковості, наявність заставного майна, якість управління та інноваційний потенціал. До зовнішніх чинників належать стан фінансового ринку, рівень розвитку банківської системи, інвестиційний клімат, податкова політика держави, темпи інфляції, доступність державних програм підтримки, а також загальна макроекономічна стабільність. Саме комплексне врахування цих чинників дає змогу сформувати найбільш раціональну модель фінансового забезпечення діяльності організації.

Таблиця 1.3

Фактори, що впливають на вибір фінансових інструментів підприємства
[33, с. 120]

Група факторів	Конкретний фактор	Характер впливу	Наслідки для вибору інструменту
Внутрішні	Фінансовий стан	визначає платоспроможність	доступ до кредитів
	Рівень прибутковості	формує інвестиційні можливості	можливість самофінансування
	Стадія життєвого циклу	стартап/зрілість	венчур vs кредити
Зовнішні	Стан фінансового ринку	ліквідність, ставки	вартість капіталу
	Інфляція	знецінення грошей	вибір коротко/довгострокових інструментів
	Державна політика	пільги, гранти	використання держпідтримки

Особливої актуальності проблема вибору фінансових інструментів набуває в умовах нестабільного економічного середовища, коли організації змушені швидко реагувати на зміну ринкової кон'юнктури, коливання вартості капіталу та зростання фінансових ризиків. За таких умов традиційні підходи до фінансування вже не завжди забезпечують необхідну гнучкість, тому підприємства дедалі частіше поєднують класичні джерела ресурсів із новими цифровими можливостями, що дозволяє не лише диверсифікувати джерела фінансування, а й зменшити залежність від окремих кредиторів або сегментів ринку.

Варто також наголосити, що сучасні фінансові інструменти виконують низку важливих функцій у діяльності організацій. По-перше, вони забезпечують мобілізацію фінансових ресурсів, необхідних для поточної діяльності та реалізації інвестиційних проєктів. По-друге, вони сприяють перерозподілу капіталу між суб'єктами економіки, забезпечуючи його спрямування у найбільш ефективні сфери використання. По-третє, фінансові інструменти виступають засобом страхування, хеджування та мінімізації ризиків, що особливо важливо в умовах ринкової невизначеності. По-четверте, вони дають змогу забезпечити контроль за

рухом фінансових потоків, оцінити результативність інвестиційних рішень та підтримувати фінансову рівновагу організації.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ

2.1. Характеристика фінансової діяльності підприємства

Приватне підприємство «Електрозв'язок-Буд 472» є представником малого бізнесу, що функціонує у сфері будівництва та монтажу інженерних мереж, зокрема електротехнічних і телекомунікаційних систем. Підприємство розташоване в місті Тернопіль (вул. Лучаківського, 3) та зарекомендувало себе як відповідальний виконавець електромонтажних робіт. Основною спеціалізацією компанії є розробка проєктів, монтаж і технічне обслуговування електричних та комунікаційних систем. До переліку послуг входить прокладання силових і слабкострумівих мереж, встановлення електрощитового обладнання, підключення об'єктів до мереж зв'язку та Інтернету, а також проведення ремонтних і сервісних робіт.

Клієнтами підприємства виступають як комерційні організації (бізнес-центри, виробничі підприємства, торгові об'єкти), так і державні установи та приватні замовники. Така диверсифікація дозволяє компанії стабільно функціонувати на ринку та адаптуватися до різних вимог клієнтів. У своїй діяльності підприємство дотримується чинного законодавства України та відповідних ліцензійних вимог, що підтверджує його професійну надійність. Водночас компанія орієнтується на використання сучасних технологій, якісних матеріалів і ефективних методів організації робіт, що забезпечує високий рівень виконання замовлень.

Важливим аспектом функціонування підприємства є кадрова політика. Компанія приділяє значну увагу залученню кваліфікованих працівників, підвищенню їхньої компетентності та створенню належних умов праці. Особливий акцент робиться на питаннях охорони праці, соціального захисту персоналу та формуванні сприятливого корпоративного середовища.

Крім основної діяльності, підприємство активно розвиває партнерські зв'язки, вдосконалює управлінські підходи та клієнтську взаємодію. Завдяки впровадженню інновацій, гнучкості у прийнятті рішень та високому професіоналізму колективу, ПП «Електрозв'язок-Буд 472» зберігає стійкі позиції на регіональному ринку та має потенціал для подальшого розвитку.

Рис. 2.1. Динаміка чисельності працівників ПП «Електрозв'язок-Буд 472» упродовж 2020–2025 рр., осіб

* Складено автором за даними [35]

Динаміка чисельності працівників ПП «Електрозв'язок-Буд 472» упродовж 2020–2025 років характеризується нерівномірністю та відображає вплив як внутрішніх управлінських рішень, так і зовнішніх економічних факторів. У 2020 році на підприємстві працювало 25 осіб, що свідчить про стабільний кадровий потенціал на початку досліджуваного періоду. У 2021 році спостерігається незначне скорочення чисельності до 23 працівників, що може бути пов'язано з оптимізацією витрат або зниженням обсягів робіт. У 2022 році відбулося суттєве зростання кількості персоналу до 29 осіб — максимального значення за аналізований період, що свідчить про розширення діяльності підприємства, збільшення кількості замовлень або реалізацію нових проєктів, що потребували залучення додаткових трудових ресурсів.

Водночас у 2023 році зафіксовано різке зниження чисельності працівників до 17 осіб. Така динаміка є найсуттєвішим спадом і може бути зумовлена негативними зовнішніми чинниками, зокрема економічною нестабільністю, воєнним станом, скороченням обсягів будівельно-монтажних робіт або вимушеною оптимізацією діяльності підприємства. У 2024 році спостерігається поступове відновлення кадрового потенціалу — кількість працівників зростає до 20 осіб, що свідчить про стабілізацію діяльності підприємства та адаптацію до нових умов функціонування. У 2025 році тенденція до зростання зберігається, і чисельність персоналу досягає 22 осіб, що підтверджує позитивну динаміку розвитку. Загалом аналіз показує, що підприємство пережило період значних коливань чисельності персоналу, однак зуміло відновити кадровий потенціал після кризового спаду. Сучасна тенденція свідчить про поступове зміцнення позицій підприємства, підвищення стабільності його діяльності та наявність передумов для подальшого розвитку.

Таблиця 2.1

**Структура персоналу ПП «Електрозв’язок-Буд 472» за категоріями
у 2020–2025 рр., осіб**

Рік	Керівники	Спеціалісти	Службовці	Робітники	Всього
2020	2	4	3	16	25
2021	2	3	3	15	23
2022	1	3	2	13	19
2023	1	2	2	12	17
2024	1	2	2	15	20
2025	1	3	2	16	22

* Складено автором за даними [35]

Упродовж 2020–2025 рр. кадрова структура підприємства зазнавала певних змін, що відображають як коливання загальної чисельності персоналу,

так і трансформацію співвідношення між окремими категоріями працівників. У 2020 році структура персоналу характеризувалася відносною збалансованістю: 2 керівники, 4 спеціалісти, 3 службовці та 16 робітників. При цьому домінуючу частку становили робітники (64%), що є типовим для підприємств будівельно-монтажного профілю. У 2021 році загальна чисельність дещо скоротилася до 23 осіб, що супроводжувалося зменшенням кількості спеціалістів і робітників, однак структура в цілому залишалася стабільною. У 2022 році спостерігається більш суттєве скорочення персоналу до 19 осіб. Особливо помітним є зменшення кількості робітників (до 13 осіб) та керівного складу (до 1 особи), що може свідчити про оптимізацію управлінської структури та зниження обсягів виконуваних робіт. У 2023 році негативна тенденція зберігається — чисельність персоналу досягає мінімального значення (17 осіб), причому скорочення відбувається практично за всіма категоріями, що вказує на загальне зниження ділової активності підприємства.

Починаючи з 2024 року, простежується поступове відновлення кадрового потенціалу. Загальна чисельність працівників зростає до 20 осіб, насамперед за рахунок збільшення кількості робітників (до 15 осіб), що свідчить про активізацію виробничої діяльності. У 2025 році ця тенденція продовжується: чисельність персоналу досягає 22 осіб, при цьому зростання відбувається як за рахунок робітників (16 осіб), так і спеціалістів (3 особи), що вказує на поступове відновлення не лише виробничого, а й інженерно-технічного потенціалу підприємства. Загалом аналіз показує, що структура персоналу ПП «Електрозв'язок-Буд 472» має виражену виробничу спрямованість, де ключову роль відіграють робітники. Попри кризове скорочення у 2022–2023 роках, підприємство демонструє здатність до адаптації та поступового відновлення кадрового складу, що створює передумови для подальшого розвитку та зміцнення його позицій на ринку.

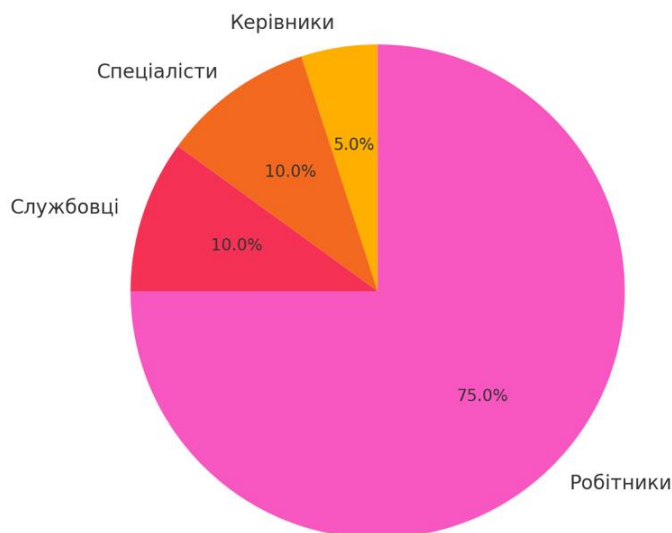

Рис. 2.2. Структура персоналу ПП «Електрозв'язок-Буд 472» за категоріями у 2025 р., %

* Складено автором за даними [35]

Структура персоналу ПП «Електрозв'язок-Буд 472» у 2025 році характеризується чітко вираженою виробничою спрямованістю та домінуванням робітничих кадрів. Відповідно до наведених даних, найбільшу частку у загальній чисельності працівників займають робітники — 75%, що становить три чверті всього персоналу підприємства. Така структура є типовою для підприємств будівельно-монтажного профілю, де основний обсяг робіт виконується безпосередньо на об'єктах і потребує значної кількості кваліфікованих робітничих кадрів. Частка спеціалістів і службовців є однаковою — по 10% відповідно, що свідчить про наявність необхідного рівня інженерно-технічного та адміністративного забезпечення діяльності підприємства. Спеціалісти забезпечують проектування, технічний супровід і контроль якості виконання робіт, тоді як службовці виконують організаційно-управлінські та допоміжні функції.

Найменшу частку у структурі персоналу займають керівники — лише 5%. Такий показник вказує на оптимізовану управлінську структуру підприємства, де

управління здійснюється компактною кількістю керівного складу без надмірної адміністративної надбудови.

Загалом структура персоналу у 2025 році є раціональною та ефективною, оскільки забезпечує перевагу виробничого персоналу при збереженні необхідного рівня управлінського та технічного супроводу, що свідчить про орієнтацію підприємства на практичне виконання робіт, підвищення продуктивності праці та оптимізацію витрат на утримання адміністративного персоналу, що є важливим фактором підвищення його конкурентоспроможності.

Таблиця 2.2

Динаміка та структура фонду оплати праці ПП «Електрозв’язок-Буд 472» у 2020–2025 рр., тис. грн.

Показники	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Фонд заробітної плати всього	4125,7	4357,2	4528,9	4708,6	4896,3	5078,4
Фонд основної заробітної плати	3094,3	3262,5	3396,2	3531,8	3674,2	3812,6
Фонд додаткової заробітної плати	1031,4	1094,7	1132,7	1176,8	1222,1	1265,8
- надбавки та доплати	309,4	328,4	340,2	353,0	367,0	380,5
- премії за виробничі результати	722,0	766,3	792,5	823,8	855,1	885,3

* Складено автором за даними [35]

Аналіз фонду оплати праці підприємства у 2020–2025 роках свідчить про стійку тенденцію до його зростання, що відображає як поступове відновлення економічної активності, так і підвищення рівня матеріального стимулювання персоналу. Загальний фонд заробітної плати протягом досліджуваного періоду зріс із 4125,7 тис. грн у 2020 році до 5078,4 тис. грн у 2025 році, що вказує на розширення обсягів діяльності підприємства та зміцнення його фінансових можливостей. Основну частку у структурі фонду оплати праці стабільно займає фонд основної заробітної плати, який зріс із 3094,3 тис. грн до 3812,6 тис. грн., що свідчить про підвищення базового рівня оплати праці працівників і зростання ролі

гарантованих виплат у системі мотивації персоналу. Водночас фонд додаткової заробітної плати також демонструє поступове збільшення — з 1031,4 тис. грн у 2020 році до 1265,8 тис. грн у 2025 році, що вказує на активне використання підприємством інструментів матеріального стимулювання.

Рис. 2.3. Динаміка середньої заробітної плати на ПП «Електрозв’язок-Буд 472» у 2020–2025 рр., грн.

* Складено автором за даними [35]

У структурі додаткової заробітної плати найбільшу частку становлять премії за виробничі результати, які зросли з 722,0 тис. грн до 885,3 тис. грн., що свідчить про орієнтацію підприємства на заохочення продуктивності праці та досягнення високих результатів діяльності. Надбавки та доплати також мають тенденцію до зростання (з 309,4 тис. грн до 380,5 тис. грн), що пов’язано з компенсацією особливих умов праці, підвищенням кваліфікації працівників та іншими стимулюючими факторами. Загалом динаміка фонду оплати праці ПП «Електрозв’язок-Буд 472» свідчить про поступове зміцнення фінансового стану підприємства, підвищення соціальних гарантій для працівників та вдосконалення

системи мотивації. Зростання як основної, так і додаткової складових заробітної плати створює передумови для підвищення продуктивності праці, збереження кадрового потенціалу та посилення конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Аналіз динаміки середньої заробітної плати на підприємстві у 2020–2025 роках свідчить про загальну тенденцію до зростання рівня оплати праці, що відображає поступове підвищення економічної активності та посилення матеріального стимулювання персоналу. У 2020 році середня заробітна плата становила 13 752 грн, а вже у 2021 році зросла до 15 787 грн, що вказує на позитивні зміни у фінансовій політиці підприємства.

Найбільш суттєве зростання відбулося у 2022 році, коли середній рівень оплати праці досяг 19 864 грн. Така динаміка може бути пов'язана зі збільшенням обсягів виконаних робіт, необхідністю утримання кваліфікованих кадрів та адаптацією підприємства до нових економічних умов. У 2023 році показник досяг максимального значення — 23 081 грн, що свідчить про піковий рівень фінансових можливостей підприємства у досліджуваний період.

Водночас у 2024 році спостерігається певне зниження середньої заробітної плати до 20 401 грн, що може бути зумовлено зовнішніми економічними викликами, зміною обсягів діяльності або оптимізацією витрат. Проте вже у 2025 році простежується відновлення зростаючої тенденції — показник підвищується до 21 580 грн, що свідчить про стабілізацію фінансового стану підприємства та поступове відновлення рівня оплати праці.

Загалом динаміка середньої заробітної плати характеризується хвилеподібним розвитком із загальною позитивною тенденцією, що вказує на здатність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища, забезпечувати конкурентний рівень оплати праці та підтримувати мотивацію персоналу, що є важливим чинником ефективного функціонування та подальшого розвитку.

Аналіз динаміки фінансових результатів ПП «Електрозв'язок-Буд 472» упродовж 2020–2025 років свідчить про нерівномірний, проте загалом позитивний характер розвитку підприємства. У 2020–2022 роках спостерігається поступове зростання ключових фінансових показників, що відображає розширення обсягів діяльності та підвищення ефективності господарювання. Зокрема, дохід підприємства зріс із 18 537,4 тис. грн у 2020 році до 21 683,7 тис. грн у 2022 році, що супроводжувалося відповідним збільшенням валового та чистого прибутку.

У 2023 році відбулося суттєве погіршення фінансових результатів. Дохід скоротився до 15 947,5 тис. грн, а чистий прибуток — до 1 236,4 тис. грн, що є найнижчим значенням за досліджуваний період. Така негативна динаміка може бути зумовлена впливом зовнішніх факторів, зокрема економічною нестабільністю, воєнним станом та зниженням обсягів будівельно-монтажних робіт. Водночас зменшення собівартості та адміністративних витрат свідчить про проведення підприємством заходів щодо оптимізації витрат у кризових умовах.

Починаючи з 2024 року, підприємство демонструє ознаки поступового відновлення фінансової діяльності. Дохід зріс до 18 742,9 тис. грн, а чистий прибуток — до 2 047,6 тис. грн, що свідчить про адаптацію до нових умов господарювання та відновлення попиту на послуги. У 2025 році позитивна тенденція посилилася: дохід досяг 20 968,6 тис. грн, а чистий прибуток — 2 786,3 тис. грн, що є найвищим показником за весь аналізований період, що вказує на зміцнення фінансового стану підприємства та підвищення ефективності його діяльності.

Рівень рентабельності діяльності також підтверджує зазначені тенденції. Якщо у 2020–2022 роках показник коливався в межах 11–12%, то у 2023 році він знизився до 7,75%, що відображає зниження прибутковості. Проте вже у 2024–2025 роках рентабельність зросла до 10,92% і 13,29% відповідно, перевищивши попередні значення, що свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів та покращення фінансових результатів підприємства.

Загалом проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що ПП «Електрозв'язок-Буд 472» пройшло період фінансових труднощів у 2023 році, однак змогло адаптуватися до складних умов та забезпечити відновлення і зростання фінансових показників у наступні роки. Сучасна динаміка свідчить про поступове зміцнення його позицій на ринку та наявність потенціалу для подальшого розвитку.

Таблиця 2.3

**Динаміка фінансових результатів ПП «Електрозв'язок-Буд 472»
у 2020–2025 рр.**

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Дохід (виручка), тис. грн	18 537,4	17 864,2	21 683,7	15 947,5	18 742,9	20 968,6
Собівартість, тис. грн	14 213,6	13 927,3	16 845,2	12 918,4	14 836,1	16 274,5
Валовий прибуток, тис. грн	4 323,8	3 936,9	4 838,5	3 029,1	3 906,8	4 694,1
Адміністративні витрати, тис. грн	1 618,2	1 563,4	1 742,6	1 467,3	1 638,5	1 781,2
Чистий прибуток, тис. грн	2 217,5	1 968,3	2 694,7	1 236,4	2 047,6	2 786,3
Рентабельність діяльності, %	11,96	11,01	12,42	7,75	10,92	13,29

* Складено автором за даними [35]

Аналіз показників ліквідності та фінансової стійкості ПП «Електрозв'язок-Буд 472» упродовж 2020–2025 років свідчить про загалом задовільний фінансовий стан підприємства з окремими періодами погіршення. Коефіцієнт поточної ліквідності протягом більшості років перевищує нормативне значення (1,0), що вказує на здатність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів. Найвищого рівня показник досяг у 2022 році (1,51), тоді як у 2023 році спостерігається його зниження до 1,12, що пов'язано зі складними економічними умовами та зменшенням обсягів діяльності.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у досліджуваній період коливається в межах нормативного значення, що свідчить про достатній рівень ліквідних активів для погашення поточних зобов'язань без урахування запасів. У 2023 році

показник знизився до 0,73, що вказує на певне зниження платоспроможності, однак уже у 2024–2025 роках спостерігається його відновлення до 0,97.

Коефіцієнт автономії, який характеризує частку власного капіталу у загальній структурі джерел фінансування, у більшості років перевищує або наближається до нормативного значення (0,5), що свідчить про відносну незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Водночас у 2023 році показник знизився до 0,49, що вказує на зростання залежності від позикового капіталу в кризовий період.

Таблиця 2.4

Показники ліквідності та фінансової стійкості ПП «Електрозв’язок-Буд 472» у 2020–2025 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,42	1,38	1,51	1,12	1,27	1,46
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,91	0,88	0,95	0,73	0,84	0,97
Коефіцієнт автономії	0,56	0,54	0,58	0,49	0,52	0,57
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,64	0,62	0,66	0,55	0,61	0,67

* Складено автором за даними [35]

Коефіцієнт фінансової стійкості також демонструє позитивну динаміку з певним спадом у 2023 році (до 0,55), після чого у 2024–2025 роках показник знову перевищує нормативне значення, досягнувши 0,67 у 2025 році, що свідчить про відновлення стабільності фінансової структури підприємства.

Таким чином, результати аналізу показників ліквідності та фінансової стійкості ПП «Електрозв’язок-Буд 472» свідчать про загалом достатній рівень фінансової надійності підприємства та його здатність своєчасно виконувати свої зобов’язання. Підприємство упродовж досліджуваного періоду забезпечувало перевищення більшості показників над нормативними значеннями, що характеризує його як фінансово стабільний суб’єкт господарювання.

2.2. Вплив фінансових інструментів на ефективність діяльності підприємства

Фінансові інструменти відіграють важливу роль у забезпеченні ефективності діяльності підприємства, оскільки саме через їх використання формується система грошових потоків, здійснюється фінансування операційної діяльності та підтримується фінансова стабільність. Рациональне застосування таких інструментів сприяє підвищенню прибутковості, ліквідності та конкурентоспроможності підприємства. У цьому контексті доцільним є дослідження впливу фінансових інструментів, що використовуються ПП «Електрозв'язок-Буд 472», на ключові показники ефективності його діяльності з метою визначення їх ролі у забезпеченні сталого розвитку підприємства.

Важливим елементом забезпечення ефективної діяльності ПП «Електрозв'язок-Буд 472» є використання комплексу сучасних фінансових інструментів, які дозволяють підприємству забезпечувати безперервність господарських процесів, оптимізувати грошові потоки та підтримувати належний рівень фінансової стійкості. У сучасних умовах господарювання, що характеризуються високою динамічністю, нестабільністю зовнішнього середовища та зростанням конкуренції, ефективне використання фінансових інструментів виступає одним із ключових факторів забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Одним із базових фінансових інструментів, що застосовується підприємством, є банківське кредитування. Використання кредитних ресурсів дозволяє ПП «Електрозв'язок-Буд 472» забезпечувати фінансування поточної діяльності, зокрема закупівлю матеріалів, оплату праці, виконання будівельно-монтажних робіт та реалізацію окремих проєктів. Особливого значення кредитування набуває в умовах нерівномірного надходження грошових коштів від замовників, коли виникає необхідність у підтриманні ліквідності підприємства. Залучення позикового капіталу дозволяє уникнути простоїв у виробничому

процесі та забезпечити своєчасне виконання договірних зобов'язань. Водночас підприємство дотримується обережної політики щодо використання кредитів, намагаючись не допускати надмірного зростання фінансового навантаження, що могло б негативно вплинути на його фінансову стійкість.

Не менш важливим інструментом є система безготівкових розрахунків із контрагентами. Підприємство активно використовує банківські перекази для здійснення розрахунків як із постачальниками матеріалів та обладнання, так і з замовниками виконаних робіт. Така форма розрахунків забезпечує прозорість фінансових операцій, підвищує контроль за рухом грошових коштів і сприяє зниженню ризиків фінансових зловживань. Крім того, безготівкові розрахунки дозволяють оптимізувати фінансові процеси, прискорити обіг коштів та забезпечити своєчасне виконання фінансових зобов'язань. Важливим аспектом є також можливість відстеження дебіторської та кредиторської заборгованості, що сприяє підвищенню ефективності управління фінансовими потоками.

Суттєву роль у фінансовій діяльності підприємства відіграє механізм авансування. Отримання попередньої оплати від замовників є характерною практикою для підприємств будівельно-монтажної сфери, оскільки дозволяє забезпечити необхідний обсяг оборотних коштів для виконання робіт. Авансові платежі дають змогу підприємству своєчасно закуповувати матеріали, оплачувати працю персоналу та покривати інші виробничі витрати без залучення додаткових фінансових ресурсів, що, у свою чергу, позитивно впливає на ліквідність підприємства та знижує потребу у використанні кредитних коштів. Водночас підприємство може здійснювати авансування постачальників, що дозволяє забезпечити стабільність постачання ресурсів та уникнути перебоїв у виробничому процесі [16, с. 102].

Важливим напрямом фінансової діяльності підприємства є здійснення податкових платежів та використання елементів податкового планування. ПП «Електрозв'язок-Буд 472» своєчасно виконує свої податкові зобов'язання, що забезпечує його фінансову дисципліну та запобігає застосуванню штрафних

санкцій. Водночас підприємство прагне оптимізувати податкове навантаження в межах чинного законодавства, використовуючи можливості податкового обліку та планування, що дозволяє більш ефективно розподіляти фінансові ресурси, підвищувати рівень чистого прибутку та забезпечувати стабільність фінансової діяльності.

Окремої уваги заслуговує управління дебіторською та кредиторською заборгованістю як важливий фінансовий інструмент. Підприємство здійснює контроль за своєчасністю розрахунків із контрагентами, що дозволяє мінімізувати ризики неплатежів та забезпечити стабільність грошових потоків. Ефективне управління дебіторською заборгованістю сприяє прискоренню обігу коштів, тоді як оптимізація кредиторської заборгованості дозволяє раціонально використовувати тимчасово залучені фінансові ресурси.

Крім того, підприємство застосовує інструменти внутрішнього фінансового планування, які включають складання бюджетів, планування витрат і доходів, а також прогнозування грошових потоків, що дозволяє забезпечити більш ефективне управління фінансовими ресурсами, підвищити точність прийняття управлінських рішень та знизити рівень фінансових ризиків [23, с. 34].

Загалом використання фінансових інструментів на ПП «Електрозв'язок-Буд 472» має комплексний характер і спрямоване на забезпечення стабільності фінансової діяльності, підвищення ефективності використання ресурсів та адаптацію підприємства до змін зовнішнього середовища. Раціональне поєднання власних і позикових джерел фінансування, ефективна організація розрахунків та використання сучасних методів фінансового управління створюють передумови для подальшого розвитку підприємства та зміцнення його конкурентних позицій на ринку.

Таблиця 2.5

Використання фінансових інструментів та їх вплив на ефективність діяльності ПП «Електрозв'язок-Буд 472»*

Фінансовий інструмент	Характеристика використання	Основна функція	Вплив на діяльність підприємства
Банківські кредити	Використовуються для фінансування поточної діяльності та закупівлі матеріалів	Забезпечення додаткових фінансових ресурсів	Сприяють розширенню обсягів діяльності, але підвищують фінансове навантаження
Безготівкові розрахунки	Здійснення платежів через банківські установи з контрагентами	Організація грошових потоків	Підвищують прозорість операцій, прискорюють обіг коштів
Аванси (передоплата)	Отримання коштів від замовників до виконання робіт	Формування оборотних коштів	Покращують ліквідність, зменшують потребу у кредитах
Розрахунки з постачальниками	Відтермінування або авансування платежів	Управління кредиторською заборгованістю	Дозволяють оптимізувати витрати та грошові потоки
Податкові платежі	Своєчасна сплата податків та використання податкового планування	Виконання зобов'язань перед державою	Забезпечують фінансову стабільність, впливають на чистий прибуток
Управління дебіторською заборгованістю	Контроль строків оплати клієнтами	Прискорення обігу коштів	Знижує ризик неплатежів, покращує платоспроможність
Фінансове планування (бюджетування)	Планування доходів, витрат і грошових потоків	Оптимізація фінансових рішень	Підвищує ефективність управління ресурсами

* Складено автором самостійно

Використання фінансових інструментів на ПП «Електрозв'язок-Буд 472» має безпосередній вплив на формування його фінансових результатів, зокрема доходу (виручки), собівартості та чистого прибутку. Рациональне застосування таких інструментів дозволяє підприємству забезпечувати стабільність грошових потоків, підтримувати безперервність виробничого процесу та підвищувати ефективність господарської діяльності.

Насамперед вагомий вплив на формування доходу підприємства здійснює використання банківських кредитів. Залучення позикових коштів дозволяє підприємству оперативно фінансувати закупівлю матеріалів, обладнання та виконання робіт, що є особливо важливим у будівельно-монтажній сфері. Завдяки цьому підприємство має можливість виконувати більшу кількість замовлень, розширювати обсяги діяльності та, відповідно, збільшувати виручку. Так, зростання доходу у 2022 році значною мірою може бути пов'язане з активізацією діяльності та залученням додаткових фінансових ресурсів. Водночас використання кредитів супроводжується додатковими витратами у вигляді відсотків, що може впливати на зменшення чистого прибутку, особливо за умов нестабільності доходів.

Важливим фактором впливу на фінансові результати є система авансування. Отримання передоплати від замовників дозволяє підприємству забезпечити необхідний обсяг оборотних коштів без залучення кредитних ресурсів, що сприяє зменшенню фінансових витрат та підвищенню рентабельності діяльності. Крім того, авансування забезпечує стабільність грошових надходжень і дозволяє підприємству своєчасно виконувати зобов'язання, що позитивно впливає на обсяг реалізації та рівень доходу.

Суттєвий вплив на фінансові результати має організація розрахунків із контрагентами. Ефективне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю сприяє прискоренню обігу коштів і забезпечує своєчасне надходження виручки. Використання безготівкових розрахунків підвищує прозорість фінансових операцій та дозволяє більш ефективно контролювати грошові потоки. Водночас затримки платежів з боку замовників можуть негативно впливати на фінансові результати, знижуючи ліквідність та обмежуючи можливості фінансування діяльності.

Окрему роль у формуванні прибутку відіграють витрати підприємства, зокрема собівартість продукції та адміністративні витрати. Використання фінансових інструментів, спрямованих на оптимізацію витрат, дозволяє

знижувати собівартість робіт і підвищувати рівень прибутковості. У період 2023 року, коли спостерігалось зниження доходів, підприємство змушене було оптимізувати витрати, що проявилось у скороченні собівартості та адміністративних витрат, що дозволило частково компенсувати негативний вплив зовнішніх факторів на фінансовий результат.

Значний вплив на чистий прибуток підприємства мають податкові платежі. Рівень податкового навантаження безпосередньо впливає на обсяг фінансового результату, що залишається у розпорядженні підприємства. Водночас ефективне податкове планування дозволяє оптимізувати структуру податкових витрат, що сприяє зростанню чистого прибутку та підвищенню загальної ефективності діяльності.

Таким чином, фінансові інструменти, що використовуються на ПП «Електрозв'язок-Буд 472», мають комплексний вплив на формування фінансових результатів підприємства. Вони сприяють зростанню доходу через розширення обсягів діяльності, впливають на структуру витрат і рівень прибутку, а також забезпечують фінансову стабільність підприємства. Ефективне управління цими інструментами є ключовою передумовою підвищення результативності діяльності підприємства та зміцнення його позицій на ринку.

Фінансові інструменти, що використовуються ПП «Електрозв'язок-Буд 472», мають безпосередній вплив на рівень ліквідності та платоспроможності підприємства, оскільки визначають структуру та динаміку грошових потоків. Важливу роль у формуванні ліквідності відіграє механізм авансування. Отримання передоплати від замовників дозволяє підприємству формувати необхідний обсяг оборотних коштів ще до моменту виконання робіт, що суттєво покращує його здатність своєчасно виконувати поточні зобов'язання. Саме використання авансових платежів сприяє підтриманню коефіцієнта поточної ліквідності на рівні вище одиниці протягом більшості досліджуваного періоду. Разом з тим організація розрахунків із контрагентами безпосередньо впливає на стабільність грошових потоків підприємства. Ефективне управління дебіторською

заборгованістю забезпечує своєчасне надходження коштів, що позитивно позначається на показниках ліквідності. Водночас у 2023 році спостерігалось зниження коефіцієнтів ліквідності (поточна — до 1,12, швидка — до 0,73), що може бути пояснено затримками платежів з боку замовників, зменшенням обсягів діяльності та загальним погіршенням економічної ситуації.

Коефіцієнт автономії також відображає вплив фінансових інструментів на платоспроможність підприємства. Зниження цього показника у 2023 році до 0,49 свідчить про підвищення залежності від позикових ресурсів, що могло бути наслідком використання кредитів для підтримання діяльності в умовах кризи. Однак уже у 2024–2025 роках спостерігається відновлення показника, що вказує на зміцнення фінансової незалежності підприємства. Таким чином, використання фінансових інструментів, зокрема авансування, безготівкових розрахунків та кредитування, має визначальний вплив на ліквідність і платоспроможність підприємства. Ефективне управління цими інструментами забезпечує стабільність грошових потоків і фінансову рівновагу підприємства навіть у складних умовах господарювання.

Застосування фінансових інструментів у діяльності ПП «Електрозв'язок-Буд 472» забезпечує низку важливих переваг, що сприяють підвищенню ефективності функціонування підприємства. Насамперед, використання таких інструментів дозволяє забезпечити стабільність грошових потоків, що є ключовою умовою безперервності виробничого процесу. Завдяки цьому підприємство має можливість своєчасно виконувати фінансові зобов'язання, уникати затримок у розрахунках та підтримувати належний рівень ліквідності.

Важливою перевагою є також можливість оптимізації структури фінансування діяльності. Поєднання власних і позикових джерел фінансових ресурсів дозволяє підприємству більш гнучко реагувати на зміни зовнішнього середовища та забезпечувати фінансування необхідних витрат навіть за умов нестабільності доходів. Використання авансових платежів та ефективне управління розрахунками сприяють зменшенню потреби у залученні кредитних

ресурсів, що дозволяє знизити фінансові витрати. Крім того, фінансові інструменти забезпечують підвищення прозорості фінансових операцій та рівня контролю за рухом грошових коштів, що сприяє зниженню фінансових ризиків, підвищенню фінансової дисципліни та покращенню управління підприємством у цілому. Використання сучасних підходів до фінансового планування дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських рішень і забезпечити більш ефективне використання ресурсів.

Таблиця 2.6

Оцінка переваг використання фінансових інструментів та їх впливу на ефективність діяльності ПП «Електрозв’язок-Буд 472»*

Фінансовий інструмент	Економічний ефект	Результат для підприємства
Банківські кредити	Залучення додаткових ресурсів для виконання робіт	Зростання обсягів діяльності та доходу
Безготівкові розрахунки	Прискорення обігу коштів, зменшення затримок платежів	Підвищення ліквідності та платоспроможності
Аванси (передоплата)	Формування грошових ресурсів до початку робіт	Зниження потреби у кредитах, зміцнення фінансової стійкості
Управління дебіторською заборгованістю	Скорочення термінів інкасації коштів	Покращення ліквідності та стабільності грошових потоків
Управління кредиторською заборгованістю	Оптимізація строків платежів	Рациональне використання ресурсів, зменшення фінансового навантаження
Податкове планування	Оптимізація податкового навантаження	Зростання чистого прибутку
Фінансове планування (бюджетування)	Контроль доходів і витрат	Підвищення ефективності діяльності та рентабельності

* Складено автором самостійно

Незважаючи на значні переваги використання фінансових інструментів у діяльності ПП «Електрозв’язок-Буд 472», їх застосування супроводжується низкою проблем і обмежень, які можуть стримувати підвищення ефективності діяльності підприємства. У сучасних умовах господарювання, що характеризуються нестабільністю економічного середовища та підвищеним рівнем ризиків, зазначені проблеми набувають особливої актуальності.

Однією з ключових проблем є залежність підприємства від позикових фінансових ресурсів, зокрема банківських кредитів. Хоча залучення кредитних коштів дозволяє забезпечити безперервність виробничого процесу та розширення обсягів діяльності, водночас воно супроводжується додатковими фінансовими витратами у вигляді відсотків, що збільшує фінансове навантаження на підприємство та може негативно впливати на рівень його прибутковості, особливо у періоди зниження доходів.

Суттєвим обмеженням є також ризик виникнення та накопичення дебіторської заборгованості. У діяльності підприємства значна частина розрахунків здійснюється з відтермінуванням платежів, що створює загрозу затримок надходження грошових коштів. У разі несвоєчасної оплати з боку замовників підприємство може зіткнутися з дефіцитом оборотних коштів, що негативно впливає на ліквідність та ускладнює виконання поточних фінансових зобов'язань.

Важливим фактором, що обмежує ефективність використання фінансових інструментів, є рівень податкового навантаження. Значна частка фінансових ресурсів спрямовується на сплату податків, що зменшує обсяг чистого прибутку та обмежує можливості підприємства щодо інвестування у власний розвиток. Навіть за умов застосування податкового планування підприємство не завжди має можливість суттєво оптимізувати податкові витрати.

Крім того, використання фінансових інструментів потребує високого рівня організації фінансового управління. Недостатня ефективність системи фінансового планування, обліку та контролю може призводити до нераціонального використання ресурсів, виникнення фінансових дисбалансів та зниження загальної ефективності діяльності підприємства. Зокрема, відсутність точного прогнозування грошових потоків може спричинити як дефіцит, так і неефективне використання фінансових ресурсів.

Також слід враховувати вплив зовнішніх факторів, таких як зміни у банківській політиці, рівень відсоткових ставок, інфляційні процеси та загальна економічна ситуація в країні. Ці фактори можуть обмежувати доступ підприємства до фінансових ресурсів або збільшувати вартість їх залучення, що ускладнює використання окремих фінансових інструментів.

Таким чином, проблеми та обмеження використання фінансових інструментів мають як внутрішній, так і зовнішній характер і потребують системного врахування у процесі фінансового управління підприємством. Їх своєчасне виявлення та мінімізація є необхідною умовою підвищення ефективності діяльності та забезпечення фінансової стабільності підприємства.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

У сучасних умовах функціонування підприємств, що характеризуються нестабільністю економічного середовища, зростанням конкуренції та підвищенням рівня фінансових ризиків, особливої актуальності набуває питання вдосконалення використання фінансових інструментів. Для ПП «Електрозв'язок-Буд 472» підвищення ефективності застосування фінансових інструментів є важливою передумовою забезпечення стабільності діяльності, зростання прибутковості та зміцнення конкурентних позицій на ринку.

Проведений у попередньому розділі аналіз засвідчив, що підприємство активно використовує фінансові інструменти, однак існує низка проблем, пов'язаних із залежністю від позикових ресурсів, наявністю дебіторської заборгованості та необхідністю оптимізації грошових потоків. Проблемою у використанні фінансових інструментів є недостатня гнучкість фінансової політики підприємства в умовах швидких змін зовнішнього середовища. Зокрема, різкі коливання цін на ресурси, зміни у вартості кредитних ресурсів та нестабільність попиту можуть вимагати оперативного перегляду фінансових рішень. Однак відсутність достатньо адаптивної системи фінансового планування ускладнює швидке реагування на такі зміни, що може призводити до неефективного використання фінансових інструментів.

Ще одним обмеженням є недостатній рівень диверсифікації фінансових інструментів. Підприємство переважно орієнтується на традиційні джерела фінансування, такі як банківські кредити та внутрішні ресурси, тоді як альтернативні інструменти (лізинг, факторинг, партнерське фінансування) використовуються обмежено, що звужує фінансові можливості підприємства та знижує його здатність адаптуватися до змін у фінансовому середовищі.

Таблиця 3.1

Проблеми використання фінансових інструментів на ПП «Електрозв’язок-Буд 472» та напрями їх подолання*

Проблема	Сутність проблеми	Причини виникнення	Негативний вплив на діяльність
Залежність від позикового капіталу	Висока частка кредитів у фінансуванні діяльності	Недостатність власних оборотних коштів	Зростання фінансових витрат, зниження прибутку
Наявність дебіторської заборгованості	Затримки платежів від замовників	Відтермінування розрахунків, слабкий контроль	Погіршення ліквідності, дефіцит коштів
Високе податкове навантаження	Значна частка витрат на податки	Особливості податкової системи	Зменшення чистого прибутку
Неефективне управління грошовими потоками	Дисбаланс між надходженнями і витратами	Відсутність точного прогнозування	Касові розриви, зниження платоспроможності
Обмежена диверсифікація фінансових інструментів	Використання вузького кола інструментів	Орієнтація на традиційні джерела фінансування	Зниження фінансової гнучкості
Низький рівень автоматизації фінансових процесів	Обмежене використання ІТ-рішень	Недостатня цифровізація управління	Помилки в обліку, затримки в аналізі
Вплив зовнішніх економічних факторів	Зміни у фінансовому середовищі	Інфляція, зміни ставок, нестабільність ринку	Зростання витрат, зниження ефективності
Недостатній рівень фінансового контролю	Відсутність системного моніторингу	Недосконалість управлінських процедур	Прийняття неефективних рішень

* Складено автором самостійно

Суттєвим фактором є також ризик неефективного використання залучених фінансових ресурсів. У разі відсутності належного контролю та оцінки ефективності вкладень існує ймовірність спрямування коштів у менш прибуткові напрями діяльності, що негативно впливає на загальний фінансовий результат підприємства, що підкреслює необхідність впровадження системи оцінювання ефективності фінансових рішень.

Крім того, варто відзначити обмеженість інформаційної бази для прийняття фінансових рішень. Недостатня оперативність отримання достовірної фінансової інформації або її фрагментарність можуть знижувати якість управлінських рішень та призводити до помилок у плануванні й прогнозуванні, що особливо актуально в умовах цифрової трансформації економіки, коли швидкість обробки інформації відіграє ключову роль.

Одним із ключових напрямів є оптимізація структури фінансових ресурсів підприємства. Раціональне співвідношення власного та позикового капіталу дозволяє зменшити фінансові ризики та підвищити фінансову стійкість підприємства. З цією метою доцільно поступово зменшувати залежність від банківських кредитів шляхом нарощення власного капіталу, зокрема через реінвестування прибутку, що дозволить знизити витрати на обслуговування боргу та підвищити рівень автономії підприємства.

Важливим напрямом є вдосконалення управління дебіторською заборгованістю. З метою мінімізації ризиків несвоєчасних розрахунків доцільно впровадити більш жорстку політику щодо умов оплати, зокрема скорочення строків відтермінування платежів, застосування штрафних санкцій за прострочення та проведення оцінки платоспроможності контрагентів. Крім того, ефективним інструментом може стати використання факторингу, що дозволить підприємству швидше отримувати грошові кошти та покращити ліквідність.

Не менш важливим є вдосконалення управління грошовими потоками підприємства. Запровадження системи бюджетування та прогнозування руху грошових коштів дозволить більш ефективно планувати надходження та витрати, уникати касових розривів і забезпечувати фінансову рівновагу, що сприятиме підвищенню рівня платоспроможності підприємства та зниженню фінансових ризиків.

Суттєвим напрямом удосконалення є оптимізація використання кредитних ресурсів. Підприємству доцільно застосовувати диференційований підхід до залучення позикових коштів, обираючи найбільш вигідні умови кредитування,

зокрема з урахуванням рівня відсоткових ставок, строків та умов погашення. Важливо також забезпечити ефективне використання кредитних коштів, спрямовуючи їх на фінансування найбільш рентабельних проєктів.

Таблиця 3.2

**Напрями вдосконалення використання фінансових інструментів на ПП
«Електрозв’язок-Буд 472»***

Напрямок вдосконалення	Конкретні заходи	Інструменти реалізації	Економічний ефект
Оптимізація структури капіталу	Зменшення частки кредитів, реінвестування прибутку	Фінансове планування, політика управління капіталом	Зниження фінансового навантаження, підвищення фінансової стійкості
Управління дебіторською заборгованістю	Скорочення строків оплати, перевірка контрагентів, штрафні санкції	Контроль дебіторської заборгованості, факторинг	Прискорення обігу коштів, покращення ліквідності
Удосконалення управління грошовими потоками	Запровадження бюджетування, прогнозування cash-flow	Фінансове планування, платіжний календар	Усунення касових розривів, стабілізація фінансових потоків
Оптимізація кредитної політики	Вибір вигідних умов кредитування, контроль використання кредитів	Банківські кредити, фінансовий аналіз	Зменшення витрат на обслуговування боргу
Податкове планування	Використання пільг, оптимізація обліку	Податковий облік, фінансове планування	Зниження податкового навантаження, зростання чистого прибутку
Автоматизація фінансових процесів	Впровадження сучасних ІТ-систем	ERP-системи, програмне забезпечення	Підвищення точності обліку, зниження витрат часу
Посилення фінансового контролю	Регулярний аналіз фінансових показників	Фінансовий моніторинг, внутрішній аудит	Своєчасне виявлення проблем, підвищення ефективності управління
Диверсифікація джерел фінансування	Залучення інвестицій, використання лізингу	Інвестиційні інструменти, лізинг	Зменшення фінансових ризиків, підвищення гнучкості
Підвищення кваліфікації персоналу	Навчання працівників фінансової служби	Тренінги, підвищення кваліфікації	Підвищення якості фінансового управління

* Складено автором самостійно

Окремої уваги заслуговує вдосконалення податкового планування. Раціональне використання можливостей податкового законодавства дозволяє оптимізувати податкове навантаження та підвищити рівень чистого прибутку підприємства, що може включати вибір оптимальної системи оподаткування, використання податкових пільг та ефективне ведення податкового обліку.

Важливим напрямом є також підвищення рівня автоматизації фінансових процесів. Використання сучасних інформаційних технологій, таких як системи обліку та управління фінансами, дозволяє підвищити точність фінансових розрахунків, забезпечити оперативність отримання інформації та покращити якість управлінських рішень, що сприяє підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів і зниженню ризиків помилок.

Крім того, доцільним є впровадження системи фінансового контролю та моніторингу. Регулярний аналіз фінансових показників, зокрема ліквідності, платоспроможності та рентабельності, дозволяє своєчасно виявляти проблеми та приймати обґрунтовані управлінські рішення, що сприятиме підвищенню ефективності фінансового управління та забезпеченню стабільного розвитку підприємства.

Значну роль у підвищенні ефективності використання фінансових інструментів відіграє диверсифікація фінансових ресурсів. Підприємству доцільно розширювати джерела фінансування, зокрема за рахунок залучення інвестицій, використання лізингових операцій або співпраці з фінансовими установами, що дозволить зменшити залежність від окремих джерел фінансування та підвищити фінансову гнучкість підприємства. Також важливим напрямом є підвищення фінансової грамотності та кваліфікації персоналу. Професійна підготовка працівників фінансової служби сприятиме більш ефективному використанню фінансових інструментів, підвищенню якості фінансового планування та прийняття управлінських рішень.

ВИСНОВКИ

Встановлено, що фінансові інструменти є ключовим елементом системи фінансового менеджменту організації, оскільки забезпечують акумуляцію, розподіл та ефективне використання фінансових ресурсів відповідно до стратегічних цілей її розвитку. Їх сутність характеризується багатогранністю, що обумовлює наявність різних наукових підходів до трактування даної економічної категорії — від розуміння їх як фінансових активів і прав вимоги до розгляду як контрактів або інструментів перерозподілу ресурсів. Узагальнення теоретичних підходів дозволило визначити фінансові інструменти як комплексну економічну категорію, що поєднує у собі ознаки фінансових активів, зобов'язань і механізмів реалізації фінансових відносин між суб'єктами господарювання. Їх функціональне призначення проявляється у виконанні мобілізаційної, розподільчої, інвестиційної, захисної та контрольної функцій, що забезпечує фінансову стійкість, ліквідність і конкурентоспроможність підприємств.

Дослідження показало, що сучасні фінансові інструменти характеризуються значною різноманітністю та можуть бути класифіковані за джерелами фінансування, рівнем ризику, формою залучення капіталу та функціональним призначенням. При цьому традиційні фінансові інструменти відзначаються стабільністю, доступністю та регламентованістю, тоді як інноваційні — гнучкістю, швидкістю операцій і розширеними можливостями залучення капіталу, але водночас супроводжуються підвищеним рівнем ризику та недостатньою нормативною врегульованістю.

Встановлено, що підприємство функціонує як стабільний суб'єкт малого бізнесу у сфері будівельно-монтажних робіт, характеризується гнучкою організаційною структурою та орієнтацією на використання сучасних технологій. Аналіз кадрового потенціалу показав, що структура персоналу має виражену виробничу спрямованість із домінуванням робітничих кадрів, що є типовим для підприємств даного профілю. Попри суттєве скорочення чисельності працівників у 2023 році, підприємство змогло відновити кадровий

склад у наступні роки. Дослідження фонду оплати праці та рівня середньої заробітної плати засвідчило загальну тенденцію до їх зростання, що свідчить про підвищення фінансових можливостей підприємства та вдосконалення системи матеріального стимулювання персоналу, що сприяє підвищенню продуктивності праці та збереженню кваліфікованих кадрів.

Аналіз фінансових результатів показав нерівномірну динаміку розвитку підприємства. У 2020–2022 роках спостерігалось зростання доходів і прибутковості, тоді як у 2023 році відбулося суттєве погіршення фінансових показників під впливом зовнішніх економічних чинників. Водночас у 2024–2025 роках підприємство продемонструвало відновлення та зростання фінансових результатів, що свідчить про його здатність адаптуватися до кризових умов. Оцінка показників ліквідності та фінансової стійкості підтвердила загалом задовільний фінансовий стан підприємства. Незважаючи на тимчасове зниження окремих показників у 2023 році, у наступні роки спостерігається їх стабілізація та зростання, що свідчить про достатній рівень платоспроможності та фінансової незалежності підприємства.

Встановлено, що фінансові інструменти відіграють ключову роль у забезпеченні ефективності діяльності ПП «Електрозв'язок-Буд 472», оскільки саме через їх використання формується система грошових потоків, здійснюється фінансування операційної діяльності та забезпечується фінансова стабільність підприємства. Їх застосування має комплексний характер і охоплює всі основні напрями фінансового управління. Аналіз показав, що такі інструменти, як банківське кредитування, авансування, безготівкові розрахунки та управління заборгованістю, безпосередньо впливають на формування доходу, витрат і чистого прибутку підприємства. Зокрема, залучення кредитних ресурсів сприяє розширенню обсягів діяльності та зростанню виручки, тоді як авансові платежі дозволяють зменшити потребу у позикових коштах і підвищити рентабельність.

Встановлено, що фінансові інструменти мають вагомий вплив на ліквідність і платоспроможність підприємства. Використання механізму

авансування та ефективне управління грошовими потоками забезпечують підтримання коефіцієнтів ліквідності на належному рівні, що підтверджує здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання навіть у складних економічних умовах. Крім того, застосування фінансових інструментів сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів підприємства. Завдяки фінансовому плануванню, оптимізації витрат та раціональній організації розрахунків досягається зниження собівартості, зростання продуктивності та підвищення рівня рентабельності діяльності. Разом з тим, у процесі дослідження виявлено низку проблем і обмежень, серед яких основними є залежність від позикових фінансових ресурсів, ризик виникнення дебіторської заборгованості, значне податкове навантаження та вплив зовнішніх економічних факторів.

Визначено, що вдосконалення використання фінансових інструментів на ПП «Електрозв'язок-Буд 472» має здійснюватися комплексно та охоплювати всі ключові аспекти фінансової діяльності підприємства — від оптимізації структури капіталу до впровадження сучасних підходів до фінансового планування та контролю. Запропоновані напрями, зокрема управління дебіторською заборгованістю, вдосконалення грошових потоків, оптимізація кредитної політики та податкового планування, спрямовані на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів і зниження фінансових ризиків. Встановлено, що реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, а також забезпечить зростання прибутковості його діяльності. Водночас важливу роль відіграють цифровізація фінансових процесів, диверсифікація джерел фінансування та підвищення кваліфікації персоналу, що формує основу для ефективного фінансового управління. У цілому, впровадження запропонованих напрямів створює передумови для зміцнення конкурентних позицій підприємства та забезпечення його сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бадяєв О. Цифрова трансформація фінансового управління підприємством в умовах кризи. Modeling the development of the economic systems. 2024. Вип. 2. С. 253-258. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-33>
2. Вдовенко Л. Інструменти державної фінансової підтримки аграрного сектора в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-82>.
3. Галькевич М., Гуренко Т., Андрійчук А. Стратегії оптимізації фінансового управління та організації обліку на підприємстві в умовах розвитку процесів цифровізації. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-15>
4. Гусєва О. Ю., Легомінова С. В. Диджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2018. № 1 (23). С. 33–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmebi_2018_1_7
5. Давиденко Н.М. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту на підприємстві. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2017. Вип. 1(49). Т.1. С. 248–252.
6. Денисюк О., Саннікова С. LEAN-Менеджмент як технологія управління вітчизняними підприємствами в умовах кризи. Економіка та суспільство. 2022. № 4. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2023>
7. Дергалюк Б., Деркач Н. Фінансове планування на підприємстві: сутність, проблеми та оптимізація. Економіка та суспільство. 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-19>.
8. Дергачова Г.М., Колешня Я.О. Цифрова трансформація бізнесу: сутність, ознаки, вимоги та технології. Економічний вісник НТУУ «КПІ»: збірник наукових праць. 2020. № 17. С. 280-290.
9. Дрік І., Белозерцев В. Виклики сучасного менеджменту. Інформаційні системи в бізнесі. Інновації та сталий розвиток. 2023. № 1. С. 239–245

10. Економіка та бізнес-інновації: підручник / За ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2023. 702 с.
11. Жигалкевич Ж. М., Кам'янська О.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с.
12. Захарова Н. Фінансовий менеджмент та його особливості в умовах воєнного стану. Економічні горизонти, 2023. № 4(26). С. 38-47.
13. Збрицька Т.П., Сорока О. В. Управління персоналом в епоху цифрової економіки. Економіка і суспільство. 2021. № 31. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-20>
14. Злобіна К.С. Підходи до визначення ефективності фінансового планування на підприємстві. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. № 19. С. 315–320.
15. Іванченко Л.В., Степаненко С.В., Євтушевіська О.О. Фінансовий і податковий менеджмент у системі управління підприємством. Бізнес Інформ. 2022. № 4. С. 125–129
16. Качула С. В., Щербак А. О. Інноваційні фінансові інструменти як механізми підтримки стійкості підприємств у період військових загроз. Агросвіт. 2025. № 21. С. 101-110.
17. Колінець Л.Б. Фінансові інновації як чинник трансформації світового фінансового порядку. Економіка і суспільство. 2018. №15. С. 28-32.
18. Копчак Ю., Слюсаренко К., Чумаков К. Сучасні виклики до менеджменту підприємств та організацій в Україні. Врахування зарубіжного досвіду у вітчизняній практиці. Економіка та суспільство. 2022. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2286>
19. Косова Т.Д., Арсенюк Н.М., Буй П.С. Адаптивний фінансовий механізм управління інвестиціями і кредитним портфелем підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. 2022. Вип. 2(88). С. 103-108. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2022-2-15>.

- 20.Крюкова І. О., Найда А. В., Іванченкова Л. В., Лагодієнко Н. В. Оцінка податкового навантаження та ролі податків у сучасній економіці України. Український журнал прикладної економіки та техніки. №2. pp. 93-97. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-2-17><https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-2-17>
- 21.Кулаковська Т. А., Петкова Д. Ф. Генезис наукової думки щодо дефініції «фінансовий ризик». Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023. №3. pp. 383-387. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-60>
- 22.Лагодієнко В. В., Басюркіна Н. Й., Лагодієнко Н. В., Копитко В.І., Богданов О. Основні стратегії мінімізації ризиків в агросфері. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2025. №1. pp. 36-39. <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-1-9>.
- 23.Максимчук М. В. Інструменти підтримки бізнесу в регіоні: проблеми формування та перспективи інституціоналізації. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України : зб. наук. пр. 2018. Вип. 4 (132). С. 33–38.
- 24.Надточій І.І., Крамаренко І.С., Гришина Н.В. Хмарні технології як інструмент ефективного управління фінансово-економічною безпекою та ІТ-технологіями в умовах цифровізації. Економічний простір. 2024. № 190. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-34>
- 25.Нікольчук Ю. Фінансовий менеджмент під час війни. Modeling the development of the economic systems. 2024. Вип. 2. С. 215-223. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-28>
- 26.Овчарук О.М., Переверзєв С.С. Антикризове управління підприємством: актуальні аспекти. Наукові інновації та передові технології. 2024. Вип. 2(30). С. 887-899. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2\(30\)-887-899](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2(30)-887-899)
- 27.Остапчук О., Баксалова О. Суть та тенденції зміни фінансового менеджменту в умовах посиленої цифровізації економіки. Modeling the Development of the Economic Systems. 2022. № 4. С. 167-172.

- 28.Партин Г., Загородній А. Шляхи фінансової стабілізації діяльності підприємств України за умов воєнного стану та в повоєнний період. Економіка та суспільство. 2025. Вип. 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-51>
- 29.Петрук А.О. Аналіз світового та вітчизняного ринків похідних фінансових інструментів. Економіка, управління та адміністрування. 2022. № 2 (100). С. 62-75.
- 30.Піскунов Р., Москаленко О. Анатомія фінансових криз: періодизація та причини. Проблеми сучасних трансформацій. 2024. Вип. 13. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-13-08-02>
- 31.Радинський С.В., Дячук О.Д. Сутність та класифікація фінансових інновацій. Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах: матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2022. С. 125-127.
- 32.Разумей Г.Ю., Разумей М.М. Діджиталізація публічного управління як складник цифрової трансформації України. Публічне управління та митне адміністрування. 2020. № 2 (25). С. 139–145.
- 33.Семенов А.Г. Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості промислового підприємства. Держава та регіони. 2019. Вип. 4(109). С. 119-125. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2019-4-21>
- 34.Солоджук Т.В., Щур Р.І., Дрислюк В.О. Ринок фінансових технологій (фінтеху) в Україні: стан та перспективи розвитку. Економіка та суспільство. 2023. № 56. С. 1-8. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-160>.
- 35.Статистична та фінансова звітність «Електрозв'язок-Буд 472».
- 36.Сундук Т.Ф., Івашко О.А., Чорновол А.О. Розвиток інноваційних фінансових інструментів та їхній вплив на глобальні фінансові ринки. Економіка, фінанси, право. 2023. № 10. С. 80-83.

- 37.Ткаченко М. І., Євась Т. В., Олійник О.С. Особливості фінансового менеджменту комунального підприємства. Подільський науковий вісник. 2019. № 2 (10). С. 45–50.
- 38.Токмакова І.В., Шатохіна Д.А., Мельник С.В. Стратегічне управління розвитком підприємств в умовах цифровізації економіки. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2018. № 64. С. 283–291.
- 39.Халіна В., Абеленцев Є. Теорія адаптації бізнесу до умов невизначеності. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-6>
- 40.Хацер М.В. Цифрова трансформація та її вплив на фінансовий менеджмент підприємств, що функціонують на галузевих ринках. Management and Entrepreneurship: Trends of Development. 2025. Вип. 1(31). С. 95-104. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2025-1/31-08>.
- 41.Чернікова Н. М., Іщенко І. С., Большая О. В. Трансформація систем менеджменту в умовах цифровізації та інноваційного розвитку підприємств. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». 2023. № 25. С. 54–58.
- 42.Шушкова Ю.В., Парфенюк Є.І. Стратегічні орієнтири та засоби зміцнення фінансової стійкості підприємств в умовах нестабільності. Академічні візії. 2023. Вип. 24. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8424502>
- 43.Lagodiienko V.V., Datsii O.I., Petrenko O.P., Tepliuk M.A., Budiaiev M.O. Economic aspects of assessment and marketing of carbon emissions by enterprises based on the principles of sustainable development. Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu. 2023. No 3. 111-117. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2023-3/111>